

чіткіше осмислити актуальні для сьогоденної мовно-поетичної свідомості та мовно-поетичної практики засоби лексико-семантичного показу й оцінювання просторових понять.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [ред.-уклад. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1426 с.
2. Гоцинець І. Л. Асоціативно-семантичне поле «Чорнобиль» у сучасному українському художньому дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. Л. Гоцинець. – К., 2010. – 18 с.

УДК81'38'196'(043.2)

ХИМИНЕЦЬ К.А.,
ПРОКОПОВИЧ Л.С.
Мукачівський державний університет, Україна

ЕКЗИСТЕНЦІЙНО МАРКОВАНИЙ ВІДКРИТИЙ ПРОСТІР В ПОЕТИЧНІЙ МОВІ В. СТУСА

Поетична мова другої половини ХХ ст. насичена словесно-образними знаками, які виявляють лінгвоментальну структурованість мовно-просторової картини світу, зокрема свідчать про активне метафоричне окреслення специфічного – *екзистенційного* – сегмента простору. Активно задіювані у процесах метафоро- й текстотворення, вони засвідчують свідому творчу настанову авторів: показати параметри *екзистенційного* простору людини у різних вимірах її особистого й соціального буття.

Лексико-тематичну групу «екзистенційно маркований відкритий простір» активно розбудовують номінації, які вербалізують параметри серединного географічного простору і за первинним лексичним значенням належать до ЛТГ «номінації ландшафту». Найбільш функціонально й семантично навантаженими у ролі екзистенційно маркованих вторинних номінацій виявляються образи *пустеля*, *дорога*, також окремі назви піднять (*горб*, *пагорб*) та денудаційних утворень (*долина*, *паділ*, *прірва*).

Негативно марковане моделювання екзистенційного простору забезпечують просторові образи *пустеля*, *прірва*, *провалля*. У текстах табірної поезії шістдесятників-дисидентів, передусім – в індивідуальній картині світу В. Стуса це систематично вживані символічні окреслення і теперішнього стану життя, і майбутніх перспектив ліричного героя-в'язня. Пор.: *Розкрилені висі твої пронеслися, / попереду прірва* [2]; (Тут і далі цитуємо за: Стус В. Палімпсести : Вибране / В.Стус. – К. : Факт, 2006. – 432 с.); *Ти десь живеш на призабутім березі/ моїх змілілих пам'ятей. Блукаєш/ пустелею моїх молодощасть*. Аксіологічність в останньому контексті підтримує дієслівна характеристика *блукаати* («ходити, їздити і т. ін. без певної мети і напрямку. // Ходити, їздити навмання, не знаючи шляху, напрямку; блудити» [СУМ I, 203]), яка в національній мовно-поетичній традиції належить до засобів негативного оцінювання явищ, подій тощо.

Пор. також моделювання своєрідного індивідуально-авторського хронотопу, коли просторові семи 'порожнеча', 'провалля' переносяться на часові поняття і в

такій єдності маркують особливості часопростору буття ліричного героя: **В проваллях ночі, коли Київ спить [..]/ Склепить очей не можу ні на мить.**

Специфічна естетична реальність, яка розгортається у поетичному тексті, моделюється за власними креативними законами, власною логікою, яка не завжди збігається з логікою об'єктивної картини світу. Ось чому мікроконцепт *гора* у поезії часто стає маркером осмислення подій, які відбуваються на тлі окреслюваного ним простору.

Номінації ландшафтних деталей *горб, пагорб, гора* – це активні одиниці індивідуально-авторського словника В. Стуса у тому його сегменті, що покриває понятійне поле «екзистенційний простір». При цьому характерно, що стилістично нейтральні в узусі номінації підняті набувають односпрямованої негативної оцінності. Пор.: *чигає покара за сусіднім горбом; За пагорбом доли – снігів сніговиця,/ Завія дороги; Ошукана чота/ За пагорбом зникає/ і доли посідає/ маркітна марнота ; надить, надить невідь-простір/ горбів, і урвищ, і багнюк.* Відзначену негативну оцінність просторових номінацій *горб, пагорб* інтенсифікує їх контекстне оточення – *завія, урвища, багнюка, марнота, невідь-простір*, дієслівні метафоризатори *чигати, зникати* тощо. Ймовірно, що таке авторське представлення умотивоване міфопоетичним змістом базового, архетипного щодо номінацій підняті образу *гора* як знака сакрального топосу, який поєднує небо, землю і «той світ». Тобто функціональна активність цього образу як екзистенційно навантаженого маркера просторової межі концептуально виправдана.

Системний розгляд цієї тематичної підгрупи дав змогу конкретизувати мовні засоби, пов'язані з відтворенням цього сегмента в національній мовній картині світу, з'ясувати їх функціонально-семантичне навантаження та конотативне забарвлення.

Список використаних джерел

1. Словник української мови : в 11 т. / [ред. кол. І. К. Білодід (голова) та ін.] ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР]. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980. т. І. – С. 203.
2. Стус В. Палімпсести: Вибране / В. Стус. – К.: Факт, 2006. – 432 с.

УДК: 372.4(477):37.014.25

ХИМИШИНЕЦЬ Д.В.,
КУЗЬМА-КАЧУР М.І.

Мукачівський державний університет, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Кожне суспільство створює систему освіти відповідно до своєї сутності й рівня соціально-економічного розвитку. У системі освіти відбиваються проблеми і потреби суспільства у даний історичний період. На розвиток системи освіти в сучасних умовах впливають такі чотири взаємопов'язані фактори: швидкозмінність і швидкоплинність процесів суспільного розвитку, соціально-економічні трансформації в суспільстві[1, с.3].

Одне з головних нововведень полягає в тому, що діти, які пішли до школи цього року, навчатимуться 12 років. Згідно з новим законом, середня освіта буде розділена на три рівні. Перший – початкова освіта (4 роки), її реформа стартувала

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>